Dauwworm

Dermatologie

Beter voor elkaar

Ikazia ziekenhuis

Dauwworm

Wat is dauwworm?

Dauwworm is een huidaandoening die vaak veel last veroorzaakt, maar die gelukkig goed behandeld kan worden. Deze huidziekte komt voor bij 5–15% van de zuigelingen en peuters. De ziekte is ook bekend onder de namen atopische dermatitis, atopisch eczeem en constitutioneel eczeem. Dauwworm is een Oud–Nederlands woord. "Dauw"geeft aan dat de huiduitslag vochtig is; "worm" betekent dat de uitslag vaak ringvormig is. Met wormen heeft dauwworm dus helemaal niets te maken. Dauwworm is niet besmettelijk! Het kan dus niet door lichamelijk contact van de ene op de andere mens overgaan. Ook heeft deze vorm van eczeem niets te maken met een slechte huidverzorging. Of een kind dauwworm krijgt, wordt bepaald door een erfelijke aanleg die al bij de geboorte aanwezig is.
Dit is de aanleg om allergisch te reageren op bepaalde prikkels uit de omgeving. Deze erfelijke constitutie speelt ook een rol bij het ontstaan van bijvoorbeeld astma, astmatische bronchitis en hooikoorts.
Deze aandoeningen komen nogal eens samen of afwisselend voor met dauwworm.

Hoe ontstaat dauwworm?

De oorzaak van dauwworm is nog onbekend. Het gaat om een wisselwerking tussen factoren in het lichaam (de aanleg om allergisch te reageren) en prikkels vanuit de omgeving. De huid reageert op deze prikkels: de kleine bloedvaten in de huid laten vocht door, waardoor roodheid, zwelling en jeuk ontstaan. Het kind gaat door de jeuk krabben, waardoor het eczeem weer erger wordt en waardoor ook infecties kunnen ontstaan.

Prikkels uit de omgeving

Allerlei prikkels uit de omgeving kunnen invloed hebben op het eczeem, bijvoorbeeld: temperatuurswisselingen, huisstof en huisstofmijten, huidschilfers en speeksel van dieren, stuifmeel, inspanning en soms emotionele gebeurtenissen. Ieder kind met dauwworm heeft zo zijn eigen prikkels waarop het reageert. Het is niet altijd even gemakkelijk om vast te stellen welke dat zijn. Bij veel kinderen blijft dit onduidelijk. Na het tweede levensjaar kan de huisstofmijt een rol spelen.
De huisstofmijt is een klein, spinachtig beestje dat niet met het blote oog zichtbaar is en dat in alle huizen voorkomt. Bij dieren (hond en kat zijn de belangrijkste) gaat het vooral om huidschilfers, haren en veren (dus ook hamsters, vogels en konijnen).

Stuifmeel dat een allergische reactie opwekt is meestal afkomstig van gras maar kan ook komen van andere planten en bomen (bijvoorbeeld van de berk).

Wanneer uw kind in contact komt met deze stoffen, kan het eczeem erger worden. Het beste kan men proberen het contact met deze stoffen te vermijden, ook als de allergie voor een bepaalde stof (nog) niet aantoonbaar is. Samen met uw arts kunt u bepalen of het voor uw kind van belang is om bepaalde maatregelen in huis te nemen. Vaak kan door een aantal eenvoudige maatregelen het contact al verminderd worden (zie hiervoor de brochure 'Saneren', verkrijgbaar bij het Astma Fonds.

Voedsel

Bij een klein aantal, met name jonge, kinderen kan voedselallergie een oorzakelijke factor van dauwworm zijn. Als u denkt dat het eczeem door bepaalde voedingsstoffen verergert, is het goed dit met uw arts te bespreken. Een dieet zal echter meestal niet nodig zijn. Ook als voeding een invloed heeft, zal een dieet alleen vrijwel nooit voldoende zijn als behandeling. Borstvoeding geeft enige bescherming tegen dauwworm, maar kan het niet voorkomen. Alleen bij sterk allergische moeders/gezinnen en voedselallergie bij directe familieleden wordt borstvoeding aangeraden (waarbij de moeder een dieet dient te gebruiken).

Andere factoren

Bij sommige kinderen heeft het seizoen invloed. Vooral in het najaar en in de winter wordt het eczeem heftiger. Bij andere kinderen gebeurt dit echter in het voorjaar. Ook water en zeep, kleding, zwemmen en temperatuurschommelingen kunnen het eczeem verergeren. Een vakantie aan het strand kan een gunstige invloed hebben. U ontdekt zelf het beste hoe het eczeem van uw kind op dit soort factoren reageert. Het is echter belangrijk te weten dat het eczeem ook vanzelf (dat wil zeggen zonder duidelijke oorzaak) kan verergeren en verminderen.

Soms spelen bepaalde bacteriën een rol bij de verergering van dauwworm en atopisch eczeem in het algemeen. Om deze bacteriën te bestrijden, wordt dan een antibioticum toegevoegd aan de behandeling met corticosteroïden.

Wat zijn de verschijnselen?

Meestal begint dauwworm zo'n één tot vier maanden na de geboorte.
Er ontstaat een rode, jeukende, vaak vochtige huiduitslag met blaasjes op het gezicht en tussen de hoofdharen. Vooral de jeuk is heel vervelend.
De baby tracht de jeuk te verminderen door wrijven, schuren en krabben. Daardoor wordt het eczeem erger. De kinderen zijn vaak onrustig en huilen veel, ook 's nachts.
Dauwworm heeft niets te maken met een andere, in de eerste levensweken veel voorkomende, huidaandoening bij baby's namelijk berg. Bij berg is er een verhoogde afscheiding van talg tussen de hoofdharen. Ook de bij baby's zo vaak voorkomende luieruitslag heeft niets met dauwworm te maken.
Dauwworm verloopt in golven: perioden met veel klachten worden afgewisseld door perioden met weinig of zelfs geen klachten. Meer dan de helft van de kinderen heeft rond het derde levensjaar geen klachten meer. De aanleg om allergisch te reageren blijft echter bestaan.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

Het belangrijkste is het lichamelijke onderzoek door de arts. Daarnaast is het van groot belang dat u vertelt wat u is opgevallen (seizoensinvloed, reacties op voeding, etc.). De zogenaamde RAST–test, een onderzoek van het bloed waarmee allergie opgespoord kan worden, is bij kleine kinderen met alleen eczeem meestal niet zinvol. Alleen als er ook andere aanwijzingen zijn voor allergie, bijvoorbeeld diarree of astma, kan de RAST–test iets meer zeggen over het soort prikkel dat de allergie veroorzaakt.

Wat is de behandeling?

De aanleg voor dauwworm is niet te veranderen. Dit betekent dat dauwworm op zich niet te genezen is. De behandeling is erop gericht het eczeem en de jeuk zoveel mogelijk te onderdrukken. Dit kan op verschillende manieren gebeuren:

Plaatselijke behandeling

Om het eczeem te onderdrukken zijn twee mogelijkheden: zalven of crèmes met teer en zalven of crèmes met corticosteroïden Zalven zijn nogal vet en worden gebruikt bij een droge huid. Crèmes zijn veel minder vet.

De teerproducten remmen de ontsteking en verminderen de jeuk. Ze hebben een typische geur. Als bijwerking kan overgevoeligheid voor zonlicht optreden.

Ook de corticosteroïden onderdrukken de ontstekingsreacties (zie ook de folder 'Corticosteroïden voor de huid'). Uw arts zal u vertellen welke corticosteroïd–zalf of –crème u moet aanbrengen en hoeveel dagen per week u dit moet doen.

Het is heel belangrijk dat u zich goed aan dat voorschrift houdt.
Bij de behandeling van dauwworm worden bij voorkeur de zwak werkende corticosteroïdzalven en –crèmes gebruikt. Meestal wordt de corticosteroïdzalf of –crème gedurende een maximum aantal dagen per week gebruikt. Ook als dit langere tijd gebeurt, zullen er zelden bijwerking optreden. De andere dagen kunt u een vette crème of zalf zonder geneesmiddelen gebruiken, om de huid zo soepel mogelijk te houden.

Zalven of crèmes met corticosteroïd moeten altijd zo dun mogelijk worden aangebracht. U kunt dat gewoon met uw handen doen. Mak van het inzalven voor u en uw kind iets prettigs door het bijvoorbeeld in een spelvorm te doen en er veel bij te knuffelen.

Systemische behandeling

Verder zijn er geneesmiddelen die de jeuk verminderen. Vaak veroorzaken deze geneesmiddelen ook slaperigheid, zodat ze vooral 's avonds goed gebruikt kunnen worden. Overleg met uw arts wanneer uw kind een bepaald medicijn nodig heeft.
Soms is een dieet nodig. Als u aanwijzingen heeft dat bepaald voedsel het eczeem bij uw kind verergert, overleg dan met uw arts en diëtiste. Aanvullend onderzoek is dan nodig.

De huid van uw kind is door veelvuldig krabben eerder vatbaar voor infecties. Als er van een infectie sprake is zal uw kind soms een antibioticum nodig hebben, hetzij in de vorm van zalf of crème, hetzij via de mond in te nemen.

Wat kunt u zelf nog doen?

- Vermijd zoveel mogelijk het contact met prikkels waar uw kind gevoelig voor is. Dit houdt over het algemeen in dat u uw huis zoveel mogelijk stofvrij en droog houdt en dat er geen huisdieren zijn. Dit is vooral van belang in de slaapkamer van uw kind. Overleg met uw arts welke van deze maatregelen voor uw kind zinvol zijn.
- Gebruik liever geen wollen kleding voor uw kind, deze kriebelt kan het eczeem verergeren. Zuiver katoenen kleding is aan te bevelen. Ook synthetische kleding kan gebruikt worden, mits uw kind het niet te warm krijgt.
- Omdat uw kind een droge huid heeft, is het belangrijk om aan het badwater een badolie toe te voegen. Deze badoliëen zijn bij de drogist te verkrijgen. Ook kunt u de huid van uw kind voor en/of na het baden – en zoveel vaker als nodig is – dun insmeren met een vetcrème of zalf die het water en het vet in de huid vasthoudt. (bijvoorbeeld vaseline in Lanette crème). Daardoor wordt de jeuk minder en gaat uw kind minder krabben. Meer dan één keer per dag baden wordt ontraden (voor sommigen lijkt zelfs dat al teveel). Zeep onttrekt water en vet aan de huid en moet zo min mogelijk gebruikt worden. De badolie kan zeep vervangen.

- Om schade door krabben beperkt te houden kunt u de nagels van uw kind het beste zo kort mogelijk houden. Soms is het, om het krabben te voorkomen, nodig om 's nachts kousjes om de handen te doen. Zorg ervoor dat uw kind het 's nachts niet te warm heeft. De temperatuur van de slaapkamer moet behaaglijk zijn. Ook is een goede ventilatie van de kamer aan te bevelen. Op het bed liefst weinig dekens leggen. Dikke, warme kleding overdag is niet aan te raden.
- Huidcontact is voor baby's zeer belangrijk met het oog op hun latere ontwikkeling. Raak uw kind daarom zoveel mogelijk aan, ook als uw kind dauwworm heeft en de huid minder zacht en plezierig aanvoelt. Juist tijdens het zalven kan er een intens huidcontact zijn tussen u en uw kind. Soms zullen familie of kennissen aarzelen om uw kind aan te raken om dat de huid wat schraal, rood of schilferig is. Als u dat merkt, leg dan meteen uit dat de huid niet vies of besmettelijk is.
- Vaak zult u raadgevingen van anderen krijgen. Of deze voor u en uw kind van belang zijn kunt u het best bespreken met uw arts. Ga ervan uit dat deze raadgevingen goed bedoeld zijn. Sommige moeders schamen zich voor de lelijke huid van hun baby en komen daardoor bijna niet meer buitenshuis. Ga gewoon met uw kind naar buiten. Dat is goed voor u en uw kind. Als u het er moeilijk mee heeft, is het beter om erover te praten dan er alleen mee te blijven zitten. U kunt altijd terecht bij uw arts of bij de wijkverpleegkundige.

Wat zijn de vooruitzichten?

Als het eczeem na het tweede jaar nog niet over is, of als het opnieuw ontstaat, komt het vaak ook op andere plaatsen dan het gezicht voor: aan de binnenzijde van de ellebogen, in de knieholten, bij de polsen, op de wreven en in de nek. De huid is op die plaatsen verdikt en rood. Vaak ontstaan door het krabben en wrijven wondjes en korstjes. Daarnaast is de huid van het hele lichaam droog en schilferig en ontstaan er gemakkelijk kloven.
Het eczeem heeft nogal eens de neiging in perioden waarin luchtwegklachten optreden, op te klaren; het komt echter even vaak voor dat het eczeem dat juist ook verergert. Het is onjuist te menen, dat lokale behandeling van het eczeem luchtwegklachten verergert of doet ontstaan.

www.ikazia.nl

Deze folder is een herziene versie van de folder 'Dauwworm' van het Nederlands Astma Fonds, die door enkele dermatologen (leden van de NVDV) werd opgesteld.

Meer informatie is verkrijgbaar bij de

Vereniging voor Mensen met een Constitutioneel Eczeem (VMCE)
Postbus 419
8200 AK Lelystad.

Voor aanvullende informatie over huidaandoeningen en patiëntenverenigingen, kunt u zich tijdens kantooruren wenden tot de

Huidfederatie/Nationaal Huidfonds, via de huidinfolijn:
T 026 – 351 4 160

Ikazia Ziekenhuis
Montessoriweg 1
3083 AN Rotterdam
www.ikazia.nl

Dauwworm
800545-NL / 2012-08